

Stylové aspekty *Bible svatováclavské* – kvantitativní analýza

Pavel Kosek – Radek Čech

1. Úvod

Objektem našeho zájmu je *Bible svatováclavská*, která představuje klíčový text češtiny pobělohorské doby a také jeden z významných objektů vědeckého zájmu Josefa Vintra, jemuž je tato kniha dedikována. *Bible svatováclavská* je jedním z témat, ke kterému se Josef Vintř během své odborné činnosti pravidelně vracel, a to především z hlediska její textové a jazykové stavby.¹ Ve svých analýzách dospěl k řadě pozoruhodných zjištění, která významným způsobem korigovala starší pohled na vývoj češtiny pobělohorské doby a zároveň formovala pohled současné historické bohemistiky. Naším cílem je analyzovat

¹ Josef Vintř: „Geneze textu české barokní bible Svatováclavské. Vladimíru Kyasovi k sedmdesátinám“. *Listy filologické* 111, č. 1, 1988, s. 13–21; týž: „Jazyk české barokní Bible svatováclavské“. *Wiener Slavistisches Jahrbuch* 38, 1992, s. 198–212; týž: „Bible svatováclavská“. In Vladimír Kyas: *Česká bible v dějinách národního písemnictví*. Praha – Řím: Vyšehrad – Křesťanská akademie 1997, s. 211–225; týž: „Bible Svatováclavská – Die Sankt-Wenzel-Bibel (Neues Testament 1677, Altes Testament 1712 und 1715). Ihre Textgenese, Kommentare und Sprache“. In Friedrich Scholz – Hans Rothe (eds.): *Svatováclavská bible / St.-Wenzels-Bibel. Teil 2, Druhý díl Biblí, totižto Nowý Zákon / Neues Testament. Kommentare. Facsimile. Prag 1677* (= Biblia Slavica I/4,2). Paderborn – München – Wien – Zürich: Ferdinand Schöningh 2001, s. 587–603; týž: „Bible (staroslověnský překlad, české překlady)“. In Luboš Merhaut et al. (eds.): *Lexikon české literatury, 4/II U–Ž, Dodatky A–Ř*. Praha: Academia 2008, s. 1882–1887.

vybrané části Starého a Nového zákona *Bible svatováclavské* pomocí některých metod současné kvantitativní lingvistiky. Jde o pokus pilotní, který má napovědět, jestli takový formalizovaný způsob analýzy staršího biblického textu otevírá historicky orientované bohemistice možnosti nového poznání. Předpokládáme, že by případné pozitivní výsledky předloženého pokusu mohly být impulsem pro další bádání v oblasti stylistických, textologických či autorských aspektů starších pramenů historické češtiny.

2. Bible svatováclavská

Bible svatováclavská, která je prvním úplným katolickým překladem potridentské *Vulgáty* (takzvané Sixto-Klementiny),² vznikla v prostředí pražských jezuitů. Byla vydána v klementinské tiskárně, a to ve třech dílech: Nový zákon 1677, Starý zákon 1712 (Prorokové a Knihy Makabejské) a 1715 (Pentateuch, historické a mudroslovné knihy). Podle Josefa Víntra³ byli jejími překladateli Jiří Konstanc (1607–1673), Matěj Václav Šteyer (1630–1692) a Jan Barner (1643–1708). Překlad Nového zákona začal Konstanc, jeho dokončení se však nedožil – soudě podle řádového elogia završil překlad evangelií.⁴ Po jeho smrti připravil definitivní znění Nového zákona Šteyer, který patrně sám sepsal komentáře k novozákonním textům.

Po vydání Nového zákona nastala poměrně dlouhá pauza – k biblickému překladu se Šteyer vrátil zřejmě až v devadesátých

2 Čeští překladatelé pracovali s edicemi *Biblia magna* (5 svazků) a *Biblia maxima* (19 svazků). Obě edice obsahovaly vulgátní text doplněný komentáři – srov. Ondřej Koupil – Jiří M. Havlík – Martin Mádl: „Svatováclavská bible: lidé, dobá, vydání“. In Ondřej Koupil – Jiří M. Havlík (eds.): *Svatováclavská bible: nedělní a sváteční čtení*. Praha: Karolinum 2017, s. 13–52, zde 38.

3 Josef Víntr: „Geneze textu české barokní bible Svatováclavské“, cit. dílo; týž: „Jazyk české barokní Bible svatováclavské“, cit. dílo.

4 „Nejméně tři evangelia“ (srov. Ondřej Koupil – Jiří M. Havlík – Martin Mádl: „Svatováclavská bible: lidé, dobá, vydání“, cit. dílo, s. 23, 29).

letech sedmnáctého století.⁵ Podobně jako Konstanc se také Šteyer dokončení své práce nedožil: podle informací obsažených v jeho elogiu⁶ skončil nad překladem Knihy Jób. V jeho práci pak pokračoval Barner, který také doplnil převážnou část komentářů ke starozákonním textům (s výjimkou komentářů ke Genesis, které pravděpodobně sepsal ještě Šteyer).⁷ Barner umřel několik let před vydáním obou částí Starého zákona,⁸ a tak není úplně jisté, zdali bychom neměli počítat s další osobou, která se podílela na dokončení překladu. I kdyby Barner stihl překlad dokončit před svou smrtí, nepochybně nebyl tím, kdo připravil konečnou redakci tisku a dohlédl na jeho tiskovou přípravu.⁹

Jak prokázal Josef Víntr,¹⁰ překladatelé *Bible svatováclavské* vědomě navazovali na jazyk *Bible kralické*. Nicméně v textové oblasti se inspirovali jinými staršími českými biblickými překlady: v případě Nového zákona především staročeskou *Bibli benátskou*, v případě Starého zákona jazykově modernější *Melantrichovou bibli* ve Veleslavínově úpravě. Při

5 Tamtéž, s. 21, 24. Avšak Josef Víntr píše, že už to bylo na sklonku 80. let (Josef Víntr: „Jazyk české barokní Bible svatováclavské“, cit. dílo, s. 198).

6 Tamtéž, s. 198. Z elogia plyne, že byl s překladem Jóba téměř hotov (srov. Ondřej Koupil – Jiří M. Havlík – Martin Mádl: „Svatováclavská bible: lidé, dobá, vydání“, cit. dílo, s. 29). Mohlo by však jít jen o obrazné vyjádření, které nemusí nutně korespondovat se skutečným stavem vykonané práce (srov. tamtéž, s. 21, 26).

7 Josef Víntr: „Jazyk české barokní Bible svatováclavské“, cit. dílo, s. 198.

8 Podle Víntra je Barner autorem překladu knih prorockých a Makabejských (srov. týž: „Bible svatováclavská“, cit. dílo, s. 214–115).

9 O této možnosti uvažují Ondřej Koupil – Jiří M. Havlík – Martin Mádl: „Svatováclavská bible: lidé, dobá, vydání“, cit. dílo, s. 26–27: spekulují o možném podílu konkrétních osobností, ale vzhledem k nedostatku důkazů ponechávají tuto možnost otevřenou.

10 Josef Víntr: „Geneze textu české barokní bible Svatováclavské“, cit. dílo; týž: „Jazyk české barokní Bible svatováclavské“, cit. dílo.

definitivní redakci textu pak přihlíželi k dalším překladům, zejména ke staročeským překladům druhé a třetí redakce. Vlastní biblický text tak vycházel z podoby potridentské latinské *Vulgáty*, ale zároveň respektoval textovou tradici starších českých biblí. Jeho autoři tedy postupovali nejen jako překladatelé, ale také jako adaptátoři/redaktoři. Síla textové a jazykové tradice pak způsobila, že výsledný text působí jako jazyková a textová „mozaika“¹¹ starších biblických překladů, jako svého druhu fúze starších pokusů o biblický překlad. Tento vědomý příklon k tradici pak způsobil, že jazyk vlastního překladu *Bible svatováclavské* je archaický (v dobové terminologii *svatopísemský*) a že zachovává vrstvu jazykových prostředků, které z dobového jazyka ustupují. Jako první popsal tyto jazykové vlastnosti *Bible svatováclavské* Josef Vintř, přičemž si povšiml, že kontrastují s jazykovými charakteristikami komentářů, které tyto archaické formy potlačují, a naopak přijímají jazykové prostředky progresivní. V jazyce jednotlivých částí *Bible svatováclavské* se tedy manifestuje stylové rozpětí kultivované psané češtiny pobělohorské doby. Ze stylového hlediska se jazyk komentářů ještě liší od jazyka vlastního biblického překladu v jiném aspektu: jde o texty z hlediska textové stavby homogenní, které jsou primárně koncipovány jako texty výkladové.¹²

I když je jazyk jednotlivých částí *Bible svatováclavské* inspirován jazykem *Bible kralické*, nelze říct, že jsou všechny její části přeloženy stejně. Už Josef Vintř upozorňuje, že „[...] vyšší styl Nového zákona stojí blíže tehdejšímu jazykovému úzu než o dvacet let mladší český text Starého zákona, který záměrně archaizuje [...]“.¹³ Podobně je možno pozorovat rozdíly v překladatelské strategii: některé části, zejména Nového zákona,

11 Týž: „Geneze textu české barokní bible Svatováclavské“, cit. dílo, s. 20.

12 Týž: „Bible svatováclavská“, cit. dílo, s. 222.

13 Týž: „Jazyk české barokní Bible svatováclavské“, cit. dílo, s. 210.

jsou silně závislé na latinských syntaktických konstrukcích.¹⁴ A úsilí o doslovnost, které plyne z důrazu na roli slova upřednostňovanou tridentským koncilem před starším překládáním podle smyslu, vede k tomu, že některé části Starého zákona jsou na hraně srozumitelnosti.¹⁵

3. Cíle

V další části článku hodláme na základě kvantitativních metod prozkoumat možné textové vazby mezi vybranými knihami *Bible svatováclavské* a jejich komentáři. Podle Josefa Vintra by mělo být na základě stylistického rozboru možné určit, kdo byl překladatelem zkoumaných částí.¹⁶ Tak bychom mohli očekávat rozdíly plynoucí z předpokládaného odlišného autorství v těchto jejích částech:

I. Na přípravě analyzovaného textu se podílely nejméně tři osoby: a) Konstanc je pravděpodobným překladatelem evangelií, b) Šteyer je předpokládaným překladatelem zbytku Nového zákona, komentářů k novozákonním knihám, přibližně první poloviny Starého zákona (po Knihu Jób) a komentářů k počátečním knihám Starého zákona, c) Barner je možným překladatelem zbytku Starého

14 Tamtéž.

15 Ondřej Koupil – Jiří M. Havlík – Martin Mádl: „Svatováclavská bible: lidé, dobá, vydání“, cit. dílo, s. 35. Podle jmenovaných autorů však lze tyto rozdíly pozorovat také v rámci Nového zákona: evangelia a skutky jsou srozumitelnější než epištoly. Tyto rozdíly ovšem plynou nejen z rozdílné překladatelské strategie, ale také z rozdílného způsobu prezentace sdělovaných obsahů: evangelia a skutky jsou svým jednoduchým vyprávěním a parabolami ve formě přirovnání srozumitelnější než kondenzovaný text epištol.

16 „[...] (domníváme se, že by se stylistickým rozdílem textu dalo zjistit, odkud překládal už jen Šteyer) [...]“ Josef Vintr: „Bible svatováclavská“, cit. dílo, s. 214.

zákona (od Knihy Jób) a větší části komentářů k starozákonním knihám.

II. Uprostřed Knihy Jób by měla být pozorovatelná cézura svědčící o jiném překladateli.

Hned na tomto místě však cítíme povinnost přiznat jistou dávku epistemologické skepse, která plyne z našich znalostí o textové genezi zkoumaných textů. Jak už bylo řečeno, překladatelé postupovali spíše jako adaptátoři nebo redaktori: na textové osnově starších českých biblických překladů konstruovali svůj text. V případě vlastních knih *Bible svatováclavské* tedy neanalyzujeme homogenní nový překlad jednoho autora, nýbrž „lineární překlad cizojazyčné předlohy“ mající „na různých místech různou historickou hloubku“.¹⁷ K tomu je účast jednotlivých osobností na přípravě zkoumaných knih nejasná – není totiž vyloučeno, že každý text procházel konečnou redakcí. A tak i když počáteční části Nového zákona sestavil Konstanc, je možné, že před vydáním jeho části redakčně upravoval Šteyer. Jak již bylo vyloženo výše, ještě větší míra nejistoty je spojena s konečnou redakcí Starého zákona – jelikož vyšel až několik let poté, co zemřel poslední překladatel, je možné, že závěrečnou redakci prováděla další (neznámá) osoba.

Přestože se jedná o jazykový materiál, který je výslednicí mnoha různorodých faktorů, předpokládáme, že by mělo být možné prostřednictvím kvantitativních metod detekovat vztahy mezi jednotlivými texty, případně mezi skupinami textů. Jako nejvýraznější očekáváme rozdíl mezi komentáři a biblickými překlady. Nejde přitom jen o to, že se jedná o žánrově odlišné skupiny textů (žánrově rozdílné texty jsou přítomny i v textu bible), ani o to, že jde na jedné straně o překladový materiál (v případě bible) a na druhé o materiál nepřekladový (v případě komentářů), ale zejména o to, že komentáře představují

¹⁷ Ondřej Koupil – Jirí M. Havlík – Martin Mádl: „Předmluva“, cit. dílo, s. 33.

autorský text, který by měl být svou povahou mnohem homogennější než „mnohvrstevný“, po staletí různě upravovaný a dobově adaptovaný text biblický. Pokud se náš předpoklad potvrdí, je možno očekávat, že by se ve skupině relativně homogenních textů mohly projevit i autorské rozdíly. Sledovat autorské rozdíly v překladech je mnohem komplikovanější a vliv překladatele je zejména u textů různých žánrů velmi obtížně zachytitelný. V tomto ohledu se však jako ideální materiál jeví text Knihy Jób, který by měl mít dva překladatele, navíc je známa přibližná hranice autorské kontribuce jednotlivých překladatelů. U překladových textů bible očekáváme případné rozdíly s ohledem na žánr, ale výše zmíněná „mnohvrstevnatost“ může být zdrojem fluktuací nejrůznějšího typu, které mohou vést k tomu, že kvantitativní analýza nepřinese žádné zajímavé výsledky. Aplikaci kvantitativních metod na překladové texty tedy chápeme výrazně heuristicky a v jistém ohledu se jedná o první ověření smysluplnosti použití těchto metod na tento specifický jazykový materiál.

4. Analyzovaný materiál

Z uvedených důvodů zkoumáme všechna tři vydání, jak Nového zákona z roku 1677, tak první část Starého zákona z roku 1712, tak i zbývající části z roku 1715. Jelikož je biblický text pro úplnou analýzu příliš rozsáhlý, volíme metodu sondy. Analyzujeme vybrané knihy Starého a Nového zákona, které volíme tak, aby reprezentovaly relativně vhodně odlišné biblické žánry a zároveň odlišné chronologické vrstvy, jež lze spojovat s rozdílnými překladateli. Analýzu zakládáme na těchto knihách:

I. Nový zákon: Evangelium Matoušovo (Mt), Evangelium Lukášovo (Lk), Skutky Apoštolů (Sk) a Zjevení svatého Jana (Zj).

II. Z první části Starého zákona vydané roku 1712 jsme zahrnuli Proroka Izajáše (Iz), z druhé části z roku 1715

jsme zpracovali Genesis (Gn), Sírachovce (Ecclesiasticus, Sir) a Knihu Jób (Jb).

Při analýze odlišujeme z již zmiňovaných důvodů jazyk biblického překladu a komentářů, ostatní paratexty (například předmluvy nebo stručné obsahy na začátku každé kapitoly) jsme ponechali stranou našeho zájmu. Analyzujeme přepisy těchto částí *Bible svatováclavské* transkribované pomocí běžného textového editoru – při přepise jsme se drželi Vintrových zásad.¹⁸

5. Metodologie

Pro porovnání jednotlivých textů používáme metodu, jejíž princip spočívá na srovnání frekvenčních charakteristik slov jednotlivých textů vzhledem k frekvenčním charakteristikám korpusu, který dané texty tvoří. Při analýze se nejprve z celého korpusu určí množina slov, jež budou použita pro porovnávání textů – zpravidla se pracuje se sto nejpočetnějšími slovy celého korpusu. Poté se vytvoří frekvenční slovníky jednotlivých textů, přičemž frekvence jednotlivých slov se z absolutních převedou na frekvence relativní, což umožňuje porovnávat texty různé délky. Následně se vypočítají rozdíly mezi každou dvojicí textů v korpusu podle následujícího vzorce:

$$\Delta_{(AB)} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \left| \frac{A_i - \mu_i}{\sigma_i} - \frac{B_i - \mu_i}{\sigma_i} \right|$$

kde n je počet nejfrekventovanějších slov v korpusu, A , B jsou porovnávané texty, A_i a B_i jsou frekvence daného slova v textu A a B , μ_i je frekvence daného slova v korpusu a σ_i je směrodatná odchylka. Takto získané hodnoty se používají pro shlukovou analýzu,¹⁹ konkrétně jde v tomto případě o metodu „Classic

¹⁸ Josef Vintř: „Zásady transkripce českých textů z barokní doby“. *Listy filologické* 121, č. 3–4, 1998, s. 341–346.

¹⁹ Michaela Koščová – Radek Čech – Ján Mačutek: „Shluková analýza“. In Petr Karlík – Marek Nekula – Jana Pleskalová (eds): *Nový*

Delta Distances“.²⁰ Výsledky je možné zobrazit prostřednictvím dendrogramu, který přehledně znázorňuje vzdálenosti jak mezi jednotlivými texty, tak mezi shluky podobných textů.

V naší analýze jsme pro výpočet použili software *Stylo*,²¹ přičemž jsme pracovali se sto nejfrekventovanějšími slovními tvary. To znamená, že vzdálenost mezi jednotlivými texty (či skupinami textů) je dána zejména rozdíly ve frekvenčních distribucích synsémantických slov, která se nacházejí v nejvyšším frekvenčním pásmu.

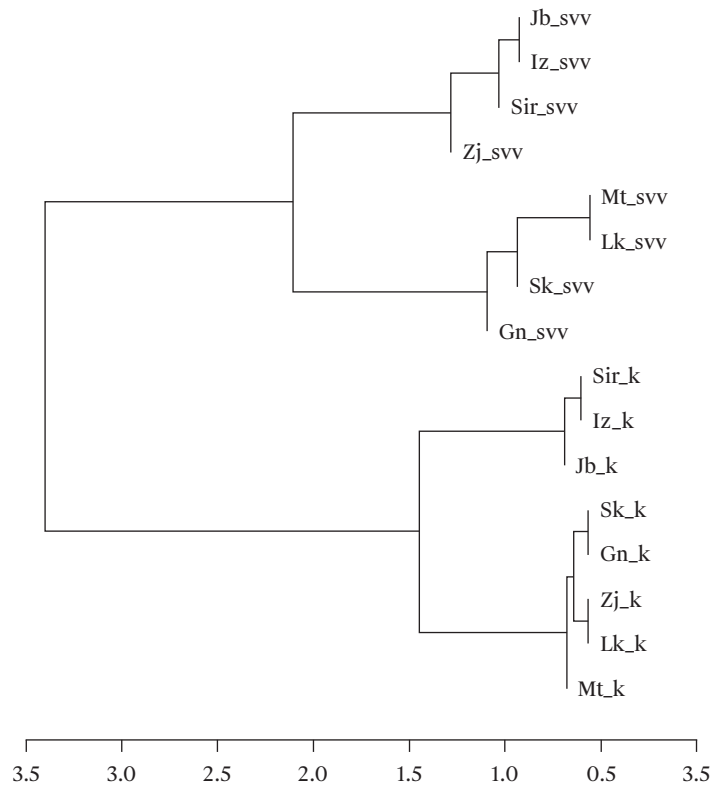
6. Výsledky

Výsledky analýzy jsou prezentovány ve formě dendrogramu na obrázku 1. Z grafu je patrné, že pomocí zvolené metody můžeme texty rozdělit do dvou základních skupin: na jedné straně jsou to všechny biblické texty (jedná se o zkratky zakončený písmeny *svv* – nacházejí se v horní části grafu), na straně druhé všechny komentáře (jedná se o zkratky zakončený písmenem *k* – nacházejí se v dolní části grafu). Dále se jak biblické texty, tak komentáře dělí na dvě podskupiny. V případě biblických textů jde jednak o skupinu knih *Jb*, *Sir*, *Iz* a *Zj*, jednak o skupinu knih *Mt*, *Lk*, *Sk* a *Gn*. Rozdíly mezi texty nejsou dány tím, zda jsou součástí Starého či Nového zákona – v obou skupinách nacházíme jak texty novozákonní, tak starozákonní. Bližší pohled na charakter textů obou skupin nás vede k závěru, že tento výsledek lze interpretovat jako důsledek žánrových rozdílů. Knihy *Jb*, *Sir*, *Iz* a *Zj* mají spíše meditativní charakter – obsahují úvahy o smyslu života, postavení člověka vůči Bohu,

encyklopedický slovník češtiny. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2017, s. 1606–1610.

20 John Burrows: „Delta: A measure of stylistic difference and a guide to likely authorship“. *Literary and Linguistic Computing* 17, č. 3, 2002, s. 267–287.

21 Maciej Eder – Jan Rybicki – Mike Kestemont: „Stylometry with R: a package for computational text analysis“. *R Journal* 8, č. 1, 2016, s. 107–121.

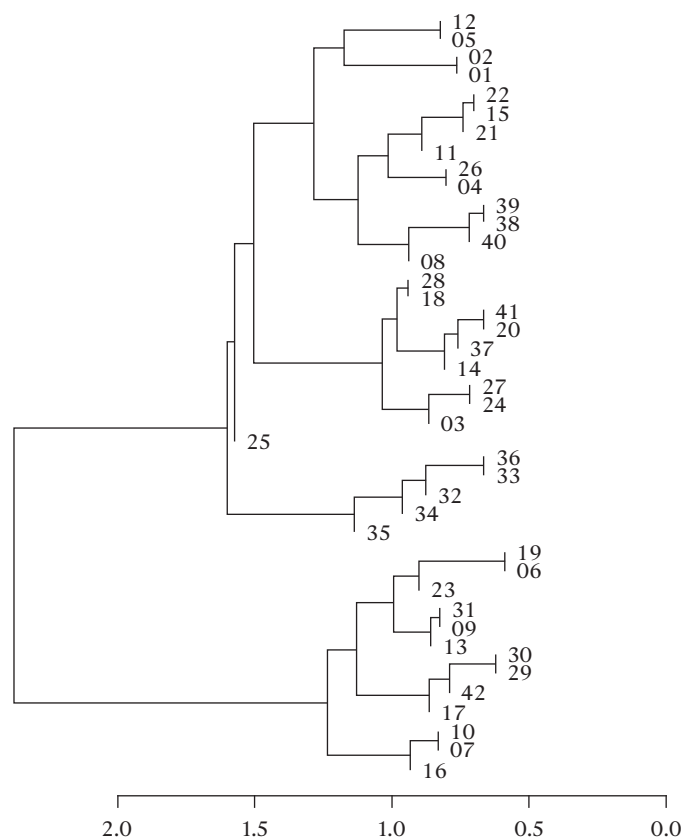

Obrázek 1: Dendrogram znázorňující vzdálenosti mezi analyzovanými texty. Zkratky zakončené písmeny *svv* odkazují k biblickým textům, zkratky zakončené písmenem *k* ke komentářům.

smyslu utrpení a tak podobně –, kdežto knihy Mt, Lk, Sk a Gn mají spíše charakter narativní. Největší blízkost pak vykazují evangelia Mt a Lk, což na první pohled není jistě překvapivé, na straně druhé to do jisté míry poukazuje na adekvátnost použité metody – pokud zvolená metoda indikuje blízkost textů, u kterých to lze intuitivně očekávat, dá se předpokládat, že zachycuje významné podobnosti i v případě textů, u nichž to intuitivně tak jasné není. Konkrétně jde například o vztah mezi Jb, Sir, Iz, kde Jb a Iz vykazují bližší vzájemný vztah než Sir.

Ve skupině komentářů zaznamenáváme dvě podskupiny: jednak skupinu komentářů k Sir, Iz, Jb, jednak skupinu komentářů k Sk, Gn, Zj, Lk, Mt. Toto rozdělení je podle našeho soudu dáno autorskými rozdíly, neboť koresponduje s předpokládanými autory komentářů: v případě první skupiny je předpokládaným autorem Barner, v případě druhé Šteyer. Dále je z grafu patrné, že skupina komentářů tvoří mnohem homogennější skupinu než skupina biblických textů, srovnej vzdálenosti vzhledem k mírám na vodorovné ose pod grafem – čím menší jsou rozdíly mezi texty, tím bližší jsou texty navzájem. Právě homogenita žánru je jedním z důležitých předpokladů pro úspěšné odhalení autorství. Naopak na překladových textech se předpokládané autorské rozdíly neprojeví. Je to jistě dáno jak žánrovou variabilitou, tak i tím, že jde o „mnohvrstevné“ překladové texty.

Jak uvádíme v části 4, překlad Knihy Jób nabízí možnost analyzovat autorské rozdíly mnohem přesněji než v případě porovnání jednotlivých knih různých žánrů navzájem. Při analýze této knihy jsme postupovali následujícím způsobem: text jsme rozdělili na části odpovídající jednotlivým kapitolám a následně jsme aplikovali metodologický postup prezentovaný v části 5. Výsledek shlukové analýzy je prezentován na obrázku 2. Přestože shluková analýza rozdělila texty do dvou velkých skupin, nereflexuje toto rozdělení námi očekávaný vliv překladatele. Podobně jako v případě překladů biblických knih jsou zřejmě rozhodujícím faktorem pro seskupování textů stylové charakteristiky. Bližší analýza totiž ukazuje, že texty ze shluku z dolní části grafu reprezentují pouze Jóbovy repliky – z celkového počtu dvaceti kapitol, ve kterých promlouvá Jób, je jich v daném shluku třináct. Je otevřenou otázkou, jež by si zasloužila hlubší textologický rozbor, z jakého důvodu se ostatních sedm kapitol objevuje v druhém shluku. Každopádně lze tyto výsledky vnímat také jako inspiraci k dalším analýzám – ilustrativním příkladem budiž shluk kapitol třicet

Obrázek 2: Dendrogram znázorňující vzdálenosti mezi jednotlivými kapitolami starozákonní knihy Jób.

dva až třicet šest, které obsahují řeč Elihua a nepochybně tvoří jeden celek. Problém je ovšem v tom, že Elihuova řeč končí až kapitolou třicet sedm, jež se v daném shluku již nenachází, což si zasluhuje vysvětlení.

6. Závěr

V předložené studii jsme se pokusili o kvantitativní analýzu na textech vybraných knih *Bible svatováclavské*. Konkrétně jsme použili metodu označovanou jako metoda „nejfrekventovaněj-

ších slov“, na jejímž základě jsme provedli shlukovou analýzu. Takto jsme analyzovali čtyři knihy Nového zákona (Mt, Lk, Sk, Zj) a čtyři knihy Starého zákona (Gn, Jb, Sir, Iz), a to včetně komentářů. Naším cílem bylo prozkoumat případné shody mezi těmito knihami/komentáři, které by napomohly zpřesnit předpoklady týkající se autorského podílu Jiřího Konstance, Matěje Václava Šteyera a Jana Barnera, jejichž pravděpodobný podíl na jednotlivých překladech biblického textu a tvorbě komentářů postuloval Josef Vintr. Podařilo se nám zjistit, že komentáře ke zkoumaným knihám Nového zákona a Genesis tvoří jednu skupinu, zatímco komentáře ke zbývajícím knihám (Jb, Sir, Iz) tvoří skupinu druhou. Tyto výsledky naznačují, že autorem jmenovaných komentářů k Novému zákonu a ke Genesis byl Matěj Václav Šteyer, kdežto autorem komentářů ke zbývajícím knihám Starého zákona byl Jan Barner. Naproti tomu v případě analýzy vlastních biblických překladů nemohly být dosažené výsledky tímto způsobem interpretovány, neboť zkoumaný biblický překlad vznikl jako svého druhu textová a jazyková koláž, kde se mísí textová znění starších biblí s drobnými překladatelskými úpravami. V tomto bodě jsme nejspíše narazili na limity použité metody, jejíž explanační potenciál je omezen na analýzu homogenních textů, to jest textů majících jednoho autora.

Literatura

Burrows, John: „Delta: A measure of stylistic difference and a guide to likely authorship“. *Literary and Linguistic Computing* 17, č. 3, 2002, s. 267–287.

Eder, Maciej – Rybicki, Jan – Kestemont, Mike: „Stylometry with R: a package for computational text analysis“. *R Journal* 8, č. 1, 2016, s. 107–121.

Koščová, Michaela – Čech, Radek – Mačutek, Ján: „Shluková analýza“. In Petr Karlík – Marek Nekula – Jana Pleskalová (eds.): *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2017, s. 1606–1610.

Koupil, Ondřej – Havlík, Jiří M. – Mádl, Martin: „Svatováclavská bible: lidé, doba, vydání“. In Ondřej Koupil – Jiří M. Havlík (eds.): *Svatováclavská bible: nedělní a sváteční čtení*. Praha: Karolinum 2017, s. 13–52.

Vintr, Josef: „Geneze textu české barokní bible Svatováclavské. Vladimíru Kyasovi k sedmdesátinám“. *Listy filologické* 111, č. 1, 1988, s. 13–21.

Vintr, Josef: „Jazyk české barokní Bible svatováclavské“. *Wiener Slavistisches Jahrbuch* 38, 1992, s. 198–212.

Vintr, Josef: „Bible svatováclavská“. In Vladimír Kyas: *Česká bible v dějinách národního písemnictví*. Praha – Řím:

Vyšehrad – Křesťanská akademie 1997, s. 211–225.

Vintr, Josef: „Zásady transkripce českých textů z barokní doby“. *Listy filologické* 121, č. 3–4, 1998, s. 341–346.

Vintr, Josef: „Bible Svatováclavská – Die Sankt-Wenzel-Bibel (Neues Testament 1677, Altes Testament 1712 und 1715). Ihre Textgenese, Kommentare und Sprache“. In Friedrich Scholz – Hans Rothe (eds.): *Svatováclavská bible / St.-Wenzels-Bibel. Teil 2, Druhý díl Biblí, totižto Nowý Zákon / Neues Testament. Kommentare. Facsimile. Prag 1677 (= Biblia Slavica I/4,2)*. Paderborn – München – Wien – Zürich: Ferdinand Schöningh 2001, s. 587–603.

Vintr, Josef: „Bible (staroslověnský překlad, české překlady)“. In Luboš Merhaut et al. (eds.): *Lexikon české literatury, 4/II U–Ž, Dodatky A–Ř*. Praha: Academia 2008, s. 1882–1887.

Zusammenfassung

Stilistische Aspekte der *Sankt-Wenzel-Bibel* – quantitative Analyse

Der Artikel befasst sich mit der quantitativen Analyse ausgewählter Bücher der *Bible svatováclavská* (*Sankt-Wenzel-Bibel*, 1677–1715) und ihrer Kommentare, die von Übersetzern der Bibel verfasst wurden. Eine Clusteranalyse, die auf den einhundert häufigsten Wörtern basiert, wird für einen Textvergleich verwendet. Die benutzte Methode zeigt Unterschiede zwischen den analysierten Texten, die auf die verschiedenen Genres zurückzuführen sind. Die Methode führt auch zur Autorenbestimmung der Kommentare. Sie kann darüber hinaus aber keine Unterschiede zwischen bestimmten Übersetzern der ausgewählten Bibelbücher feststellen, was wahrscheinlich auf den sehr spezifischen Charakter der Bibelübersetzung zurückzuführen ist.